

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Natuur
en Visserij

Programma Landbouw en
Natuur

Auteur

[Redacted]

TER BESLISSING

Datum

27 januari 2023

Kenmerk

DGNV-LN / 26042964

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Inzet op voedselbossen

Parafenroute

[Redacted signature area]

BBR

Mede namens/met akkoord van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Aanleiding

U heeft op 8 december jl. tijdens de begrotingsbehandeling van LNV toegezegd om in een Kamerbrief op korte termijn concreetheid te geven naar aanleiding van de aangehouden motie Koekkoek/Beckerman (motie 36 200 XIV, nr. 83) over de uitvoering van het plan Duurzame Schaalsprong Voedselbosbouw.

Geadviseerd besluit

MNenS: u kunt instemmen met de Kamerbrief en de verzending daarvan mede namens MLNV.

MLNV: u kunt instemmen met de Kamerbrief en het versturen mede namens u door MNenS.

Kernpunten

- MNenS heeft toegezegd de Kamer begin 2023 te informeren over de aangehouden motie, via deze toezegging: "de Kamer wordt op korte termijn geïnformeerd over het concretiseren van voedselbossen in relatie tot het Programma Natuur en de koppeling daarmee (Beckerman, SP)". Met bijgevoegde Kamerbrief, welke is afgestemd met DG Agro, gaan we concreet in op onze inzet op voedselbossen vanuit de Bossenstrategie die vanaf 2020. Een alternatief is nog om meer procesmatig te antwoorden (bijvoorbeeld via een verzamelbrief) en aan te geven dat u voor de zomer op basis van het landbouwakkoord en rekening houdend met de gebiedsprogramma's met een inhoudelijke reactie komt op deze toezegging, en dat enkele lopende acties in 2023 worden voortgezet.

- De Kamer vraagt om een uitvoering van het advies plan Duurzame Schaalsprong Voedselbosbouw met bijbehorende financiering. Dit advies is in 2020 op verzoek van het Ministerie van LNV geschreven, en is mede gebruikt om de strategie voor agroforestry uit te werken in de Bossenstrategie.
- Het plan Duurzame Schaalsprong Voedselbosbouw vraagt om de opzet, uitvoering en coördinatie van een landelijk programma voor de opschaling van voedselbosbouw (naar 1000 ha in 2030), met een begroting van €30 miljoen, waarvan ongeveer de helft wordt gevraagd aan overheden (het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen).
- Het is echter gebiedsafankelijk hoe agroforestry kan bijdragen aan de opgaves omtrent natuur, water en klimaat. Om deze rede is agroforestry, waaronder voedselbosbouw als oplossingsrichting benoemd in het NPLG. Agroforestry dient dan ook onderdeel te zijn van de integrale afwegingen in de gebiedsprogramma's. De rolverdeling hierin is dat de provincies in de gebiedsprogramma's leidend zijn en het Rijk een faciliterende rol heeft.
- Omdat opschaling van agroforestry kansrijk is binnen de gebiedsprogramma's is financiering vanuit deze programma's logisch voor de vraag vanuit de Kamer, met name voor het stimuleren van aanlegkosten en kosten voor projectontwikkeling. Op het transitiefonds kan echter nog niet vooruit gelopen worden. Er zijn al wel wat andere middelen beschikbaar. Zo is betreffende de stimulering van voedselbossen het plantgoed en de aanplant hiervan subsidiabel gesteld onder de investeringsregeling POP3+. Deze regeling is opengesteld van 1 december 2022 tot en met 31 januari 2023. Bovendien is in het NSP-GLB de mogelijkheid aan provincies geboden om de aanplant en aanleg van voedselbossen te vergoeden tot 40%. Daarnaast hebben verschillende provincies nu ook al eigen regelingen ter stimulering van de aanleg van agroforestry (waaronder voedselbossen) geopend.
- Met betrekking tot financiering van voedselbossen vanuit het Programma Natuur verkennen we of hier in de tweede fase van het Programma (vanaf 2024) ruimte voor is. De besteding van de middelen voor de eerste fase liggen inmiddels vast. Naar verwachting wordt de invulling van de tweede fase aankomende zomer uitgewerkt.
- Vanuit de Klimaatakkoordmiddelen is dit jaar € 1,75 mln. op de LNV-begroting beschikbaar voor agroforestry en groenblauwe dooradering. Deze middelen worden o.a. besteed aan het stimuleren van onderzoeken, de uitvoeringskosten van de investeringsregeling landschapselementen, incidentele subsidies, het Agroforestry Netwerk Nederland en het Aanvalsplan Landschap. Als extra impuls, in afwachting op de gebiedsplannen wordt u geadviseerd om € 0,5 mln. van dit budget van dit jaar te reserveren, ten behoeve van verdere stimulering van voedselbosbouw. Deze middelen zijn dus beschikbaar.
- Met deze lijn geeft u uitvoering aan de motie Beckerman c.s. over het vrijmaken van financiële middelen voor verdere uitbreiding van voedselbossen uit 2021 (motie 35 925 XIV, nr. 85). De motie Koekkoek/Beckerman (motie 36 200 XIV, nr. 83) is aangehouden.

Toelichting

- Agroforestry is een teeltsysteem waarbij bomen en struiken bewust worden gecombineerd met veehouderij, akkerbouw en/of groenteteelt op hetzelfde perceel. Deze combinatie kan voordelen opleveren voor klimaat, biodiversiteit, waterkwaliteit, stikstof, en het verdienmodel.
- Voedselbosbouw is één van de vormen van agroforestry. Bij voedselbosbouw wordt een diversiteit aan meerjarige houtige gewassen (bomen en struiken) op verschillende hoogtelagen aangeplant voor met name humane voedselproductie.
- LNV ondersteunt de ambitie om gezamenlijk met andere partijen 25.000 ha agroforestry te realiseren voor 2030, waarvan 1.000 ha voedselbos. De beleidsstrategie waar aan gewerkt wordt om agroforestry te stimuleren komt uit de Bossenstrategie (2020). Dit beleid betreft een gefaseerde aanpak tot 2030, en zet de komende jaren in op de volgende drie pijlers: (1) het stimuleren van kennisontwikkeling en kennisdeling, (2) het creëren van ondersteunende beleidskaders voor agroforestry (en het wegnemen van belemmeringen), en (3) het bieden van financiële ondersteuning.
- De inzet vanuit beleid is breder dan alleen op voedselbosbouw. De kern van het beleid richt zich op het stimuleren van bomen en struiken in het landelijk gebied en in het bedrijfsmodel van de agrarisch ondernemer, en dus ook op andere vormen van agroforestry dan voedselbossen.
- Er zijn al een aantal resultaten geboekt. Zo is in 2019 de gewascode voedselbossen ontwikkeld, waardoor voedselbossen in aanmerking komen voor de basishectaresubsidies uit het GLB. Een andere ontwikkeling is dat agroforestry vanaf 2023 is opgenomen in het NSP-GLB.
- Een deel van de in het plan Duurzame Schaalsprong Voedselbosbouw gevraagde componenten is passend om landelijk te faciliteren en coördineren. Dit gaat om het opzetten van een landelijke kennisinfrastructuur, het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving, en het opbouwen van ketens en stimuleren van verdienmodellen. Om aan deze thema's te werken is eind 2021 het Agroforestry Netwerk Nederland opgezet, in gezamenlijkheid met onderzoeksinstituten, de praktijk en overheden. LNV en RVO faciliteren, en LNV financiert dit netwerk. In dit netwerk worden ook andere vormen van agroforestry dan voedselbossen meegenomen, om kennis over de verschillende vormen te delen en van elkaar te leren.
- De reservering van € 0,5 mln. uit de € 1,75 mln. op de LNV-begroting beschikbaar voor agroforestry en groenblauwe dooradering komende vanuit de Klimaatakkoordmiddelen zal niet genoeg zijn om aanplant van voedselbossen te realiseren, maar om een impuls te geven aan verdere ontwikkeling van voedselbosbouw.
- In de Kamerbrief noemt u dat u niet kan vooruit lopen op het transitiefonds. Parallel daaraan is DGNV voornemens een begrotingsvoorstel in te dienen voor de voorjaarsbesluitvorming.